

Van de redactie

Het was de afgelopen tijd niet echt mutsenweer, maar we hebben nog nooit zoveel mutsen tegelijk gezien als deze keer. Een dubbel geslaagde recordpoging dus;-)). Mathilde trakteert ons op een raadsel, maar levert er gelijk de oplossing bij van Peter van Bragt, die met ons vervolgens zijn pikante passie deelt: naakt-slakken! Hij maakt zich zorgen over het nieuwe dijkonderhoud, die Hans van der Togt probeert weg te nemen. Na de duik in het logboek van Sylvia Weenink krijgen we nu een kijkje in dat van haar echtgenoot: wederom de moeite van het lezen meer dan waard! De snackduik was weer reuzegezellig. En van de bootduik naar het Kulkenol belandden er maar liefst twee fraaie verslagen op onze redactietafel. Voor na de nog lopende specialty Onderwaterbiologie worden er al weer twee nieuwe cursussen aangekondigd. Er is veel te doen bij Duikteam 'Zeeland'!

Alle schijvers en schrijfsters heel hartelijk dank! Nu is de kopijmap echter zo goed als leeg. Gelukkig hebben we met elkaar nu twee maanden om hem weer te vullen. Graag je vakantie verhalen en andere interessantigheden voor De Luchtbel uiterlijk 24 augustus naar een van de redactieleden. We wensen iedereen een fijne zomer en kijk uit naar / voor de haaien...

Arjo, Dick, Margreet, Marian en Veronica

Juli 2009:

- 1 – Sabine Verwei
- 3 – Han de Vlieger
- 4 – Kees Glas
- 8 – Leon van de Gruiter
- 12 – Thijs Borsboom
- 16 – Niels van Oosten
- 17 – Sven van de Walle
- 19 – Paul Neve
- 25 – Floris Buizer
- 29 – Lisa Verhaeghe
de Naeyer
- 30 – Jim Shelton

Gefeliciteerd!

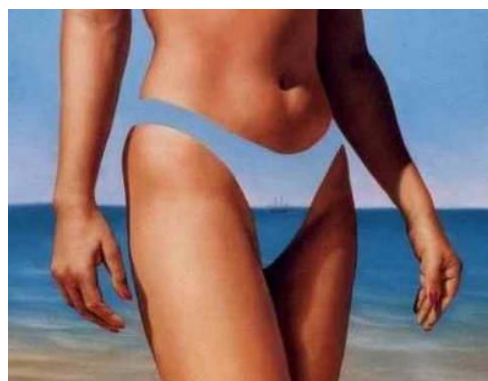

Augustus 2009:

- 3 – Michel de Smit
- 14 – Elly Verhaeghe
De Naeyer
- 18 – Mario de Wever
- 24 – Goof Weezepoel
- 28 – Aylin Erkman
- 31 – Boudewijn Weenink

Inhoudsopgave

- 1 Colofon
- 2 Van de redactie / Verjaardagen / Inhoudsopgave
- 3 Van de voorzitter
- 4 Waar is de muts?
- 5 Specialty decompressieduiken /
Cursus digitale fotobewerking **Opgeven!**
- 6 Snackduik 2009
- 7 Uit het archief opgedoken / Geboren...
- 8 Raadselachtige eitjes / Blauwe kreeft in Aquapolis
- 9 Passie voor de naaktslak
- 10 Verantwoord dijkonderhoud /
Bewust onbeschonken duiker (BOD)
- 11 Specialty onderwaterbiologie II /
Toeriste gedood door haai
- 12 Uit het logboek van Boudewijn Weenink
- 13 Mentorenlijst 2009
- 14 Bootduiken in 2009 III **Inschrijven!**
- 15 Bootduik Kulkenol
- 16 Bootduik Kulkenol 2
- 17 Dolfijnen met slag tanden / Geraffineerde jacht orka's
Zeeschildpad van 72 miljoen jaar
- 18 Vissers beschermen zeeschildpad / Viswijzer 2009/2010
- 19 De vullerslijst / Agenda

**Een luchtige suggestie
voor na het duiken
als het erg warm wordt!**

Van de voorzitter

In de afgelopen periode zijn weeral de nodige (waterige) wapenfeiten gepleegd.

Van onze nieuwste ledenaanwas zijn er al de nodige die het felbegeerde eerste sterretje gehaald hebben. Maar het moet ook gezegd, ze zijn behoorlijk fanatiek. De meesten hebben een redelijk respectabel aantal duiken op hun naam staan, voor nieuwe mensen dan toch. En dat is natuurlijk helemaal goed, want oefening baart kunst tenslotte.

Daar staat wel een klein treurig feit tegenover.. Een van onze nieuwe leden heeft bij zo'n trainingsduik jammer genoeg een kleine oorperforatie opgelopen. Vanaf deze plek in ieder geval beterschap en een spoedig herstel toegewenst!

Verder zijn er ook een aantal onder ons die deelgenomen hebben aan de recordpoging om met zoveel mogelijk duikers tegelijk onder water te gaan en te zijn. Op de startpagina van onze site kan je deze doldrieste club zien staan in vol ornaat. En niet te vergeten die fotografe die aan de andere kant van dit plaatje staat natuurlijk.

Ik heb van haar wederhelft begrepen dat de hele procedure voor deze recordpoging niet helemaal duidelijk beschreven was, waardoor er dus een paar duikers elkaar vragend aankeken onder water over hoe / wat / wanneer ze hun hoofd weer boven water zouden steken. De een dacht na twee minuten, de volgende toen het haar nat was en nog eentje die eigenlijk eerst zijn fles helemaal leeg wou maken. Uiteindelijk zijn ze na vijf minuten maar weer even aan de oppervlakte gaan spieken. Bleek dat ze de laatste van de hele bende waren!

Afgelopen weekeinde heeft de eerste bootduik van het seizoen weer plaats gevonden. Persoonlijk heb ik er nog niet direct iets over gehoord, maar de eerste geluiden die ik opving, waren heel positief. Kan ook moeilijk anders, het is nog nooit anders dan heerlijk gezellig geweest op deze duiken. Ik had me ook opgegeven, maar heb helaas moeten afzeggen wegens persoonlijke omstandigheden. Nou is het woordje "helaas" hier niet op zijn plaats, want de keuze was in dit geval niet zo moeilijk. Ik weet het, het klinkt niet echt geloofwaardig, maar het andere was in dit geval toch heel wat belangrijker dan deze prettige bootduik.

En komend weekend staat weer die overheerlijke duik tussen de mosselen weer op het programma. Net toen ik begon met mijn stukje, bedacht ik me dat ik me nog niet had aangemeld. En dus heb ik Erik maar gebeld. Het duurde even voor hij opnam. Mijn vermoeden werd bewaarheid: hij was onder water... in de douche wel te verstaan.

Maar goed, alles geregeld, jullie zien me zaterdag tussen de mosselen met een snackje...

De bubbels, Renaat

Waar is de muts?

Frans Spoor

Het was schitterend weer. Eigenlijk veel te mooi om een record poging te houden. Maar omdat het toch zo'n mooi weer zou worden besloten we toch maar te gaan... Marcel en Matthilde, net terug van vakantie, waren ook van de partij, net als Henk, Yolanda en Martin, Rob en Olivier. We werden ontvangen door Roel die ons een mooi plekje voor de auto gaf!

De avond ervoor nog ingeschreven en dat was bevestigd per mail. Maar terplaatse bleek dat dat niet helemaal was doorgelopen, dus nog maar een keer alles opschrijven. We waren vroeg dus namen we meteen de zitzakken die daar lagen in gebruik. En daar hebben we de lectuur doorgenomen die we bij de inschrijving kregen: een boekje met de duikplekken in Nederland en België. De zitzakken zaten zo lekker dat we naar de prijs geïnformeerd hebben... en hardop gedacht welke print er op moest komen.

De briefing was rond twaalf uur en het einde van de inschrijving werd nog een half uurtje verschoven. We moesten binnen de lijn blijven, niet gaan zwemmen, kaartje afgeven bij het te water gaan en een

kaartje geven als je er weer uitgaat. OKAY!!! Eerst maar wat eten, het 'einde inschrijving' werd nog weer een kwartiertje verzet... Hmm, klinkt een beetje desperate.

Toen te water. Volgens mij kon je je nog steeds inschrijven. Een plekje gezocht... We werden gefotografeerd, maar waar die foto's nu staan?!?!?!? En toen een gigaduijk van een minuut of 5, volgens mij is dit echt mijn kortste duik... Terwijl de zeepaardjes en de sepias aan onze verbeelding voorbij trokken, zagen we wel een zeester die zich te goed deed aan een mossel.

Verder hebben we ons te goed gedaan aan diverse koeken en zo bij het strandhuisje van Martins ouders, totdat de uitslag kwam. Tja, dat vermoeden hadden we al... Record? Het was in ieder geval gezellig!

Specialty decompressieduiken

Beste clubleden,

Wie heeft er interesse in het volgen van de specialty Decompressie-duiken? Het ingangsnivo voor deze cursus is 3*-duiker en minimaal 18 jaar. De theorie wordt bij mij thuis gegeven op de maan-dagen 6 en 13 juli 2009, begin om 19:00 uur.

Graag jullie reactie vóór 19 juni met opgave of je een theorieboek met brevetkaart nodig hebt of niet. De kosten voor het lespakket bedragen € 21,95 + verzendkosten (als we gezamenlijk bestellen kunnen de verzendkosten gedeeld worden)

Met vriendelijke groeten,

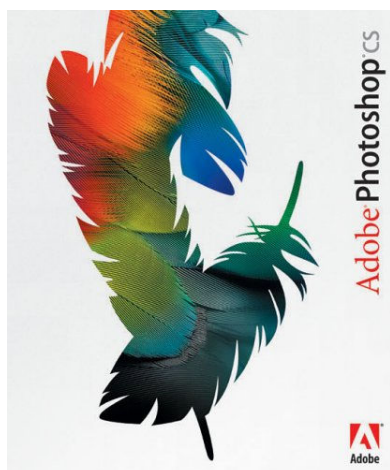
Renaat Burggraeve

Cursus digitale fotobewerking

Cursus digitale fotobewerking met Photoshop

In het najaar organiseer ik een cursus digitale fotobewerking met Photoshop. Een eerste peiling van de interesse hiervoor leverde circa 20 belangstellenden op. Op basis daarvan heb ik 2 docenten gevraagd om een voorstel. De definitieve prijs is afhankelijk van het aantal deelnemers en de benodigde computers. Hoe meer deelnemers, hoe voordeliger per deelnemer. De prijs zal liggen tussen de 50 en 75 euro per deelnemer.

Wat ik nu graag wil weten is:

1. Wie doet er mee?
2. Welke data kunnen de meesten?
3. Welke optie heeft de voorkeur (zie hieronder)?
4. Kun je een laptop of computer meenemen naar de cursus?
5. Heb je ooit al iets met photoshop gedaan?

Er zijn twee mogelijke opties:

1. Een maatwerk cursus van 3 lessen voor mensen die al ooit iets met photoshop gedaan hebben of van 4 lessen voor beginners. De lessen duren 2,5 uur en vinden plaats in het clubhuis met 5-8 deelnemers. De start van deze cursus is na half oktober op een avond of ochtend in het weekend.
2. Een bestaande cursus van 5 lessen van 2 uur in Oostkapelle met 7 deelnemers. De start van deze cursus is in de week van 22 september op een avond of ochtend in het weekend of in de eerste week van november.

Bij allebei is het noodzakelijk dat een deel van de cursisten een eigen computer (laptop) gebruikt tijdens de cursus.

Meer informatie en aanmelden graag vóór 15 augustus bij Adriënne Withagen

Snackduik 20 juni 2009

Met het vooruitzicht van een afgesloten Zeelandbrug was het zaterdagochtend op tijd opstaan. De jaarlijkse snackduik (voor mij de eerste) waarbij de restanten uit het clubhuis worden opgemaakt zou plaats gaan vinden in het oude haventje bij Zijpe (Bruinisse), waar Erik Veerhoek nu een mosselwekerij heeft met hangcultuur. Met mijn nieuwe duikset en de gehuurde spullen van de club om in te leveren rijd

ik met een kofferbak vol om een uur of 11 richting Schouwen-Duiveland. Ik was al eens wezen duiken in het haventje van Erik Veerhoek. Met Koninginnedag heeft Erik 'himself' mij onderwater rondgeleid tussen de mosselen, met als grote attractie de zeedahlia's. Een duikplek om je op te verheugen dus!

In de duikwinkel waar ik eerst even langs ga kom ik al een aantal DTZ-ers tegen, Roel en Paulien drinken koffie, terwijl de eigenaar een extra tankband op mijn setje zet. Vol verwachting en met een volle fles kom ik rond een uur of twee aan bij duikstek 'Veerhoek's place'. In verband met de burens is er een uitgebreid parkeerplan gemaakt. Ook de mosselkwekerij heeft een upgrade ondergaan, er is nu zelfs een toilet aanwezig. En het ponton waarvan we te water gaan was een stuk groter geworden. Erik is bij aankomst nog bezig met het opruimen van de restjes van een spoedlevering mosselen en leden van de barcommissie zetten de frituurpannen klaar.

Een aantal DTZ-ers is al klaar om het water in te gaan en er worden buddyparen verdeeld. Samen met Rob Plasse als buddy lig ik al snel in het water. Vanwege een stuk of 8 andere buddyparen is het zicht de eerste tien minuten ongeveer een halve meter. Dat was wel wat anders dan vorige keer, toen deed het water tropisch aan. Gelukkig wordt het zicht snel beter als we bij de voet van het dijkje aankomen. We zoeken naar de dahlia's maar zijn er waarschijnlijk langs gezwommen, want we hebben niets gevonden. We komen intussen wel wat andere duikers tegen. Gelukkig is er tussen de stenen genoeg leven te vinden, krabbetjes, grondeltjes, noem maar op. Na wat rondscharrelen op een meter of 4 diepte besluiten we om richting de hangcultuur te zwemmen. Prachtig begroeide strengen met allerlei soort anemonen, pauwkokerwormen en natuurlijk veel mosselen doemen voor ons op. We zwemmen noordelijk totdat we ergens tussen de strengen doorzwemmen. We bewonderen de begroeide mosselen intussen passeren we verschillende andere buddyparen. Ik herken Annick en volgens mij zie ik Martin ook voorbijkomen. Door de vele duikers wordt het zicht wat minder, op ongeveer twee meter diepte kun je heel goed de waterlagen van elkaar gescheiden zien, het stof komt niet in de bovenste laag terecht, maar blijft eronder in de koudere waterlaag hangen.

Langzaam zwemmen Rob en ik weer terug naar het ponton en komen aan bij het eindpunt van onze duik. Daar worden onze spullen aangepakt (wat een luxe) en klimmen we de kant weer op. Ondanks het stof was het een leuke duik, er was veel te zien tussen de mosselen. Na 50 minuten onder water zijn we wel toe aan een drankje en een snackje. Gelukkig staat de barcommissie al helemaal klaar. Zodra we zijn omgekleed kan het snacken beginnen. De chocomel, friet,

frikandellen, kroketten, goulashkroketten en kipkorns zijn haast niet aan te slepen voor de hongerige duikers. Ook horen we dat er twee pechgevallen waren, twee onderwaterhuizen zijn volgelopen. Iedereen weet dat zout water en elektronica niet zo goed samengaan, balen voor de eigenaars van deze camera's. Yolanda heeft haar camera nog maar net twee weken, toch zonde....

Uiteindelijk zitten er ongeveer 35 duikers met wat aanhang in de vorm van kinderen en partners in het zonnetjes kroketten en frikandellen te eten. Er wordt flink gewerkt aan een extra laagje 'biopreen'. Verder wordt er bijgepraat over allerlei onderwerpen, de cursus onderwaterbiologie wordt door een aantal goed gebruikt, de boekjes komen tevoorschijn en er wordt stevig gediscussieerd over welk krabbetje het nu was. Het blijkt dat ik niet genoeg omhoog heb gekeken, want de harders die onder de vlonders schuilen zijn mij niet opgevallen. Ik was blijkbaar te veel bezig met de kokerwormen tussen de mosselen. Misschien volgend jaar maar eens de cursus onderwaterbiologie doen, weet ik beter waar ik moet kijken om de leuke dingen te vinden.

Voor mij is het inmiddels tijd om thuis ook nog even mijn gezicht te laten zien. Met de zon in mijn gezicht rijd ik over de Zeelandbrug weer terug naar Middelburg. Zondag maar een balansdag, is het plan, want er is erg goed voor de inwendige duiker gezorgd.... Ik wil de barcommissie en Erik in het bijzonder bedanken voor de gastvrijheid en het organiseren van deze dag. Het was gezellig en ook het weer werkte goed mee. Volgend jaar ben ik er weer bij!

Erik de Been

Uit het archief opgedoken...

Door Leon Joosse

Dit maal een verslag uit de Luchtbel van januari 1979: **Veerse Meer**

17 december, buitentemperatuur 2 graden celcius. Het water in het Veerse Meer was 4 graden celcius. Toch waren er nog enkele personen die die dag gedoken hebben.

Het was tegen 10 uur bij het zwembad verzamelen. Wat een opkomst, overweldigend!

We gingen met z'n allen naar het Veerse Meer en hebben daar nog 20 tot 25 minuten gedoken. De grootste diepte was rond 15 meter. Donker

en koud dat het er was! Brrr....

Enkele platvissen van vloermat formaat met een lengte van vijftig cm. Ze waren log en lui. We zijn nog bij een rijlsbed geweest wat een eind uitgesleten was door de vroegere gelopen stroom toen het nog geen meer was. Ook hier was het donker ondanks het heldere water. Paling was er helemaal niet meer te zien, zelfs in de gaten in de modder waren ze niet meer. Om ons tegen de kou te weren hebben we ook nog een afstand onder water gezwommen.

Toen we er na 35 minuten uitstapten, hadden we alleen koude voeten. Na een rondje gelopen te hebben waren ook deze onderdanen weer op temperatuur. De meegenomen koffie lieten we ons ook goed smaken. Alleen het scheutje sterkte drank misten we nog. Vooral in deze koude tijden.

Rond twaalf uur waren we weer thuis om tegen een uur weer in het zwembad te zijn.

Ben

Vraag van Leon anno 2009: De rijsmatten zullen waarschijnlijk overgebleven zijn na het dichten van de dijken in 1944. Weet iemand waar hier precies gedoken is? Leuk om misschien nog eens op zoek te gaan. Wellicht is het gewoon een van de bekende stekken.

Geboren...

Leon van de Gruiter en Miranda Louwerse mogen zich samen met zontje Koen verheugen in de uitbreiding van hun gezinnetje! Op 6 juni 2009. Zelf schrijven ze:

Wat zijn we blij met zo'n mooi ventje erbij! Heel gelukkig zijn we met de geboorte van onze zoon en mijn broertje Stijn.

Leon, Miranda en Koen: van harte gefeliciteerd!

Raadselachtige eitjes

De slanke knotsslak, de gestippelde mosdierslak en de boompjesslak, we willen ze graag eens zien! Yolanda was dan ook in de wolven nadat ze bij de Zeelandbrug een boompjesslak had gezien en gefotografeerd! De foto is te zien op www.duikteamzeeland.nl onder het kopje 'Opleiding'. Zelfs op de foto moet je goed kijken om de slak te zien, zo goed is deze gecamoufleerd!

Yo heeft de slakkensmaak helemaal te pakken en tijdens een duik bij Westnol speuren we dan ook de bodem af, op zoek naar slakken. Tijdens de speurtocht valt mijn oog op een sliertje wier waarop eitjes zijn afgezet. Het zijn doorzichtige "vaasjes", amper een halve centimeter groot, gevuld met roze eitjes. Zijn dit de eitjes van een slak? We raadplegen de boekjes, maar het blijft nog een raadsel.

Twee weken later...

Waar een wereldrecordpoging massaal duiken al niet goed voor is! We komen Peter van Bragt – dé

slakkenspecialist – tegen. Jawel hoor, hij lost ons raadsel gelijk op. Het zijn eikapsels van de gevlochten fuikhoorn. De eikapsels zijn ingenieus ontworpen, de vaasvormige capsule beschermt de eitjes. De opening aan de bovenkant zorgt ervoor dat vers water het kapsel in kan stromen. Door dezelfde opening kunnen de jonge slakjes gemakkelijk naar buiten kruipen.

De gevlochten fuikhoorn is het vuilnismannetje van de zee. De slak is een aaseter en heeft een sterk reukvermogen, zodra hij een dood dier ruikt gaat hij er direct op af. Een heel nuttig beestje dus!

Mathilde Matthijsse

Blauwe kreeft in Aquapolis

Gehoord in Hart van Nederland, door Arjo de Keizer

Het zeeaquarium en Deltapark Neeltje Jans in Vrouwenpolder heeft er binnenkort een zeer zeldzame blauwe kreeft bij. Het gaat om een zeer bijzonder en zeldzaam exemplaar dat tijdens het duiken door Ad van Tuijl en Peter van Bijsterveld is ontdekt. In samenwerking met het zeeaquarium van Neeltje Jans zal het dier veiliggesteld worden en opgevangen.

Naschrift:

Tijdens Hemelvaartsdag ben ik eens een kijkje gaan nemen in Deltapark Neeltje Jans. Het was er nog niet eerder van gekomen. En ik moet zeggen: het aquarium is indrukwekkend mooi. Nu zijn we als duikers in de Oosterschelde wel

wat gewend. Maar zo'n partijtje vis als hier bij elkaar rond zwemt zul je zelden tegenkomen. En je kunt op je gemak oefenen in het uit elkaar houden van de verschillende soorten.

Dick Hoeksema

Passie voor de naaktslak

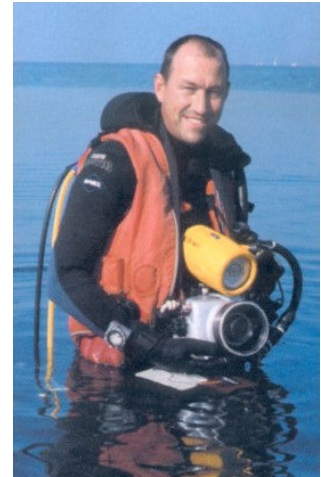
Gelezen in de PZC van 16 mei 2009, door Dick Hoeksema

**Duikbioloog Peter van Bragt:
Nederlands duikmekka Oosterschelde ernstig bedreigd.**

Peter van Bragt heeft de ontdekking van acht Nederlandse naaktslakken op

zijn naam staan. Zijn eindeloze passie voor deze diertjes heeft ertoe geleid dat de 53-jarige duikbioloog uit Breda de geestelijke vader is van namen als de paarse waaierslak, de millennium wratslak, de trage kroonslak en de gezwollen knuppelslak. Namen die deels door de families waartoe de slakjes behoren zijn bepaald,

maar de rest is aan de fantasie van hun ontdekker ontsproten. "Het zijn enorm fascinerende beesten. In kleur, vorm en gedrag. In dynamiek van verspreiding en in soortenrijkdom. En ze zijn erg fotogeniek. Kortom, gewoon prachtig."

Nederland telt nu 51 verschillende soorten zeenaaktslakken, wereldwijd zijn er 2.500 getraceerd. Voor de duikbioloog is de Oosterschelde een habitat om van te smullen. Hij aanschouwt de drukte rond de sepia's met een glimlach, maar ook met gemengde gevoelens. "Het fenomeen doet zich ieder jaar voor, het is de hoofdprijs voor veel duikers. Op sommige plekken is het echt gierend druk. Maar de beesten hebben er geen last van, het paringsritueel gaat gewoon door. De duikers zijn door de getijden ook maar korte tijd in het water, voor de rest is het er dus rustig. Maar het geeft onmiskenbaar wel wat druk op de natuur. Vergelijk het met een druk bewandeld pad in het bos. Maar voor al die drukte krijgen we ook wat terug: het geeft grote waardering voor de onderwaterwereld en dat draagt bij aan het begrip en de kennis voor het behoud ervan."

Het behoud van de onderwaterwereld is iets waar Van Bragt zich echt zorgen om maakt. "Hoe leuk en spannend het voor de sportduikers ook is dat de biodiversiteit door alle introducties van de zuidelijke soorten en de verandering van het klimaat toeneemt, het is een ramp voor de autochtone dieren en planten. Omdat de oorspronkelijke habitat verdwijnt." De bioloog noemt de onstuitbaar woekerende Japanse oester in de Zeeuwse wateren als klassiek voorbeeld. "Een ware plaag. Er zijn enorme riffen Japanse oesters in de Oosterschelde, waardoor bijvoorbeeld mosselbanken worden verdrongen. Meer dan 90 procent van de zeedieren in de Oosterschelde is inmiddels exoot. Een zorgwekkende ontwikkeling."

Andere bedreigingen van de natuur in de Oosterschelde, één van de beschermde natura 2000-gebieden, drijven Van Bragt bijkans tot wanhoop: de hangcultures van de mosselboeren en het vernieuwen van de dijken door er onder andere een gietasfaltlaag op aan te brengen. "Door die dijken als snelwegen te bekleden met glad en toxisch materiaal vernietig je het bestaande ecotype totaal. En ooit wel eens gezien wat die mossel-cultures aanrichten? De bodem verstikt totaal, de mosselen poepen alles vol, dat gaat rotten en het wordt dode prut. Er groeit helemaal niets meer. Dat kan en moet toch echt anders. Dat is het vervelende aan de onderwaterwereld: je ziet hem niet en hij is slecht toegankelijk, dus spreekt hij minder aan. Het is illustratief dat er op de rode lijst van bedreigde organismen niet één ongewerveld onderwaterdier voorkomt."

Verantwoord dijkonderhoud

Geen fosforslakken voor dijkonderhoud, 3 juni 2009

Het is een misverstand dat Rijkswaterstaat het dijkonderhoud gaat doen met fosforslakken. Hoewel fosforslak een goedgekeurd bouw materiaal is en het volgens alle milieuwetgeving gebruikt mag worden, zal Rijkswaterstaat een mengsel van staalslak en natuursteen gebruiken. Staalslakken hebben de laagste uitloogwaarden, beter nog dan natuursteen. Natuursteen heeft namelijk sporen van elementen in zich en bij staalslak zijn die er allemaal uitgebakken tijdens het hoogovenproces. Omdat slakken veel goedkoper zijn, gebruiken we eerst een laag staalslak en dekken we die af met natuursteen van een grotere sortering, zodat er grotere holle ruimten ontstaan waar bodemleven zijn thuis kan vinden.

De werkzaamheden in de Oosterschelde gaan om 1,2 km dijkvak. Het is nodig omdat de stabiliteit van deze dijken in gevaar is. De werkzaamheden beginnen na het sepiaseizoen. We doen er alles aan om de veiligheid tegen overstroming te waarborgen met oog voor behoud van de prachtige onderwaternatuur.

Ik ben graag bereid uitleg te geven aan ieder die daarom vraagt

Hans van der Togt,
directeur Rijkswaterstaat en duiker

Bewust onbeschonken duiker (BOD)

Door Marcel Modde. Gelezen in de PZC van 15 juni 2009

MIDDELBURG - De medische commissie van de Nederlandse Onderwatersport Bond (NOB) vindt dat er een duidelijk advies moet komen over drankgebruik voor een duik.

Volgens Marleen Baas wordt het gevaar van een mix van alcohol en een verhoogd stikstofgehalte in het bloed onderschat.

De medische commissie sluit zich daarmee aan bij een oproep van een aantal NOB-instructeurs. Ze zien te vaak dat een duikweekeindje Zeeland met de club 's avonds uitmondt in een gezellig drankgelag, terwijl de volgende ochtend gewoon weer wordt gedoken. De instructeurs, voorzitter Hjalmar Bouma van de Noord-Nederlandse Duikfederatie voorop, bepleiten een Bewust Onbeschonken Duiker (BOD) campagne. Twee biertjes zijn voldoende om de reactiesnelheid aan te tasten, zegt Baas. Vooral in acute situaties kan dat funest zijn. "Daarmee breng je niet alleen jezelf, maar ook je buddy in gevaar. Iedereen weet wel dat het niet samen gaat, maar de gevolgen zijn nagenoeg onbekend". Zowel de NOB als (het internationaal gangbare) Padi besteden in hun opleiding aandacht aan de gevaren van alcoholgebruik voor een duik. Maar nergens staat omschreven w ar precies de grens wordt getrokken. "Daar ligt voor ons een belangrijke taak in

de voorlichting", vindt Baas. Ze wil toe naar een systeem dat het aantal glazen drank koppelt aan een 'niet-duiken-tijd'.

Bij een duik neemt het stikstofgehalte in het bloed toe, naarmate dieper wordt gegaan. In dat kader geldt de zogenaamde Wet van Martini. Die stelt het effect van stikstoftoename, bij elke tien meter dieper wordt gedoken, gelijk aan het effect van een extra glas Martini. Wie dus een paar uur eerder flink heeft

gepimpeld, heeft te maken met een dubbel effect. En daarmee wordt de kans groter dat een duiker op diepte niet meer weet wat hij doet of zelfs buiten bewustzijn raakt. Baas: "Voor de medische commissie is dat tot dusver niet echt een issue geweest. Dat zou het wel moeten zijn."

Specialty onderwaterbiologie II

Na twee theorielessen was het dan zover: de eerste buitenwaterduik voor de specialty onderwaterbiologie. Om half 10 verzamelden we ons bij de Zoetersbout. Ons club was niet helemaal compleet, maar we werden aangevuld door een aantal leden van Scaldis die hun eerste duik hadden gemist en deze dag gebruikten om de duik in te halen.

Voor we te water gingen kregen we eerst een briefing van Harm. Het was de bedoeling om in een lijn naar beneden te duiken en vervolgens op 12, 9, 6 en 3 meter diepte te bekijken wat voor leven we tegen kwamen op oppervlakten van ongeveer 1 m². Op een leetje moesten we aantekeningen maken. Op de kant konden we op een lijst aantekenen wat we hadden gezien en in welke dichtheid en hoeveelheid.

Zelf had ik na de versterking van de dijk nog niet in Zoetersbout gedoken en wist dus nog niet hoe de werkzaamheden aan de dijk het onderwaterleven hadden beïnvloed. Wat ik me nog herinner van de duiken voor de dijkversterking was dat er een mooie begroeiing was.

Maar onderwater viel het toch behoorlijk tegen. We zagen veel hetzelfde en echt spectaculair was het niet, maar goed je kan niet altijd sepia's, pijlinktvisen of zeepaardjes tegen komen. Op ons lijstje stonden de volgende soorten: sponzen, naaktslakken, zakpijpen, Japanse Knots, druipzakpijp, vlokkige naaktslak en een aantal grote kreeften. Bijzonder was een klein kreeftje van ongeveer anderhalve centimeter. Ook de sepiola liet zich zien en een jonge snotolf.

De lijst is een complete soortenlijst van Stichting Anemoon, waarop je je waarnemingen kon aankruisen. Wat ik miste was de mogelijkheid om aan te geven op welke diepte je de soorten had gezien.

Ondanks dat de duik wat tegen viel, was het een leuke dag met de DTZ-leden en natuurlijk met de leden van Scaldis. De volgende duik wordt een zoetwaterduik.

Erik Veerhoek

Toeriste gedood door haai

De Telegraaf Reiskrant, 3 juni 2009. Gelezen door Marian Roos.

AMSTERDAM - Een Franse toeriste heeft haar duiktrip in Egypte met de dood moeten bekopen. In de Rode Zee werd de ongelukkige vakantieganger gegrepen door een haai.

De dame zocht een fraaie plek om te duiken en vond deze ten zuiden van Marsa Alam. Er zijn daar minder toeristen te vinden en zo had zij het rijk alleen.

Dacht ze...

Het is een feit dat er in het gebied veel haaien voorkomen. Maar dan niet van het soort dat mensen aanvalt. Het lukt menig toerist om dieren fraai te fotograferen. Maar waarschijnlijk heeft de Française geprobeerd om de haai te lokken met voedsel... "En dat kan er voor hebben gezorgd dat het gedrag van de haai omsloeg en de vrouw aanviel", aldus de Franse ambassade.

In het been van de vrouw zaten zichtbare haaienbeten waaraan zij is doodgebleed. In 2004 werd er voor het laatst een persoon in Egypte doodgebeten door een haai.

Uit het logboek van...

Uit het logboek van Boudewijn Weenink

Sinds wanneer duik je en wat was je eerste duik?

Mijn eerste gelogde duik is op 5 mei 1991, ik ben toen 35 minuten onder water gebleven met een afgeronde maximumdiepte van 10 m. Dit was in het Oostvoornse meer bij de Stormvogel. Daarvoor had ik echter al een aantal keer met mijn vader aan het eind van zijn duik mee mogen duiken na het snorkelen wat ik dan deed.

Hoeveel gelogde duiken heb je? 1264

Waar, in welke landen heb je zoal gedoken?

Nederland, Spanje, Zuid Engeland, Frankrijk, Egypte, Guernsey, Jersey, Nieuw Zeeland, Australië, Malediven, Mozambique, Bonaire, Indonesië, Zanzibar en Mexico.

Vertel wat over jouw meest bijzondere en dierbare duik uit je logboek.

Op 28-2-2001 duik nr. 822 in Egypte, Safaga, duikstek Gamal Gebir, max. diepte 14.5 m., duiktijd 75 minuten. Sylvia en ik zijn nogal zuinig met ons luchtverbruik en zoals wel vaker voorkomt waren wij nog als enigen te water en was de rest al terug op de boot.

We zaten op 7.5 m diepte en ik zag een school tonijn bijna panisch onder mij door zwemmen maar kon niet zien waardoor ze opgejaagd werden en keek dus maar weer terug naar het rif. Enkele tellen later kreeg ik het gevoel bekeken te worden en keek weer om mij heen en keek recht in de ogen

van een dolfin die op een meter of 3 afstand naar ons lag te kijken. Wij doken hand in hand en Sylvia trok aan mijn hand en juichte en ik juichte heel hard mee ondertussen hard in haar hand knijpend. Sylvia bleef juichen, aan mijn arm rukken en schreeuwde er zelfs bij. Toen ik haar aankeek bleek echter dat ze niet juichte maar haar hand inmiddels boos en hard probeerde los te trekken zodat ze een meegebrachte camera kon bedienen. De dolfin bleef rustig bij ons, zwom wat om ons heen en Sylvia fotografeerde hem van alle kanten, zeker wetend dat het een geweldige reportage zou zijn want de dolfin stoorde zich niet aan het flitslicht en liet zich niet afschrikken door ons. Gelukkig zaten er blijkbaar nog foto's zat op het rolletje. Wij hadden toen nog een analoge camera, ik zorgde voor de camera boven water en Sylvia onder water. Toen de dolfin weg zwam kwam hij even later terug met 5 andere dolfinen waarvan er drie bij ons bleven spelen. Het was geweldig. We hadden de maximale duiktijd van een uur dus met een kwartier overschreden maar dat werd ons vergeven toen we van de ontmoeting vertelden. Nu vraag je je

wellicht af waar de geweldige foto's zijn. Tja..., bij het omwisselen van het rolletje werd duidelijk hoe het kwam dat er nog zoveel foto's over waren aan het eind van de duik. Ik had het rolletje te zuinig erin gelegd waardoor het niet transporteerde en er dus geen enkele foto gemaakt was die duik. #@\$%#* Ik hoefde voortaan ook boven water niet meer voor de camera zorgen en we zijn ook daarna zeer snel op een digitale camera overgestapt.

Ook de door Sylvia eerder beschreven nachtduik van 100 minuten in Hurghada (juni 2005) is een zeer dierbare duik met een krokodilvis, spaanse danseres, octopussen, zeeslang, heel veel jong leven, we vonden een zeepaardje en toen we al diverse foto's gemaakt hadden en beter keken bleken er nog veel meer te zitten, gevleugelde zeepaardjes, sepias echt te veel om op te noemen.

Wat was je kortste of langste duik ooit en hoe kwam dat?

De langste duik was 111 minuten in Hurghada bij Turtle Bay in juni 2005. Een zeer ondiepe duikstek met een prachtige koraaltuin volop vis en schildpadden.

De kortste duik was een duik van 10 minuten, het was op 17-1-1996 en het was een ijsduik. Ik heb mij nog nooit zo verveeld onder water terwijl mijn buddy daarentegen juist uit haar dak ging. De allerkortste duik was een duik van 0 minuten omdat ik mijn droogpak lek stootte bij het te water gaan.

En tot slot welk waterdier heeft het meeste indruk op je gemaakt?

Een bultrug walvis met kalfje. Behalve bovengenoemde duik met dolfijnen zijn alle duiken in Mozambique (juli 2005) zeer dierbaar door de diversiteit van het mariene leven. Alles van zeer klein tot zeer groot kom je daar tegen, ook wel 13 spaanse danseressen in één duik (overdag) en zelfs een bultrug walvis. Helaas hebben wij die (onder water) niet gezien omdat wij met een groepje boven een octopus bij een grotje hingen. Een reisgenoot die de octopus voor gezien hield en dus wel om zich heen keek verslikte zich haast en begon heel wild te gebaren dat hij iets groots gezien had. Wij vroegen was het een haai? Neeeee, veel groter gaf hij aan. Wij wilden zijn verhaal niet geloven en verklaarden hem voor gek. Toen we boven kwamen vroeg de schipper gelijk enthousiast hebben jullie die walvis gezien die rond jullie boei zwom??? Eehhhhh oeps. Later aan boord zagen we de walvis springen en weer onderduiken. We bleven zonder motor dobberen en zeer kort daarna zwom een moeder met kalf vlak langs onze kleine boot.

Hartelijk bedankt voor de medewerking!!
Margreet van Aalst

Graag gedaan, Boudewijn Weenink

Mentorenlijst 2009

De buitenwateropleiding 2009 wordt begeleid door de zogenaamde mentoren. Dit zijn ervaren duikers, die bereid zijn extra tijd te besteden aan de opleidingen. Hieronder vind je de mentorenlijst met namen en telefoonnummers. Deze lijst is gebaseerd op die van 2008. Wijzigingen graag doorgeven.

Renaat Burggraeve	2* Instructeur	*) @ vanaf juni
Kees Glas	2* Instructeur	
Bert Moet	2* Instructeur	
Frans Spoor	2* Instructeur	
Harm Verbeek	2* Instructeur	
Yolanda de Jong	1* Instructeur	
Benny van den Steen	4*	
Henk Betlem	3*	*) @ @
Dick Hoeksema	3*	
Kees Jan Lastdrager	3*	
Roel van der Mast	3*	
Mathilde Matthijsse	3*	
Wouter van der Scheer	3*	
Chris Spoor	3*	
Erik Veerhoek	3*	
Martin Verhage	3*	
Mario de Wever	2*	

*) = werkt in ploegendienst, soms overdag beschikbaar
@ = doordeweeks beperkt beschikbaar

Frans Spoor

Bootduiken in 2009 III

In het komend seizoen worden de leden van duikteam 'Zeeland' die in het bezit zijn van een 2*-brevet of hoger en een geldige duikkeuring, weer in de gelegenheid gesteld om met de 'Cornelis Laurens' een aantal bootduiken te maken.

We vertrekken steeds van het ponton aan de oostzijde van de Julianahaven in Yerseke (zie het kaartje).

	Datum	Kentering tov Stavenisse	Afvaarttijd	Bestemming
Zaterdag	13 juni	LW 13.46	11.30	Kulkenol havenhoofd (Zierikzee)
Zaterdag	18 juli	HW 12.26	10.45	Veenkant Gorishoek 'Muer'
Zondag	16 augustus	HW 11.50	10.00	O 31 (lamp Kees Jan)
Zondag	30 augustus	HW 12.16	10.00	Sleepwrak Tholensche Gat
Zaterdag	5 september	LW 10.45	??????	Onder voorbehoud DRIFTDUIK

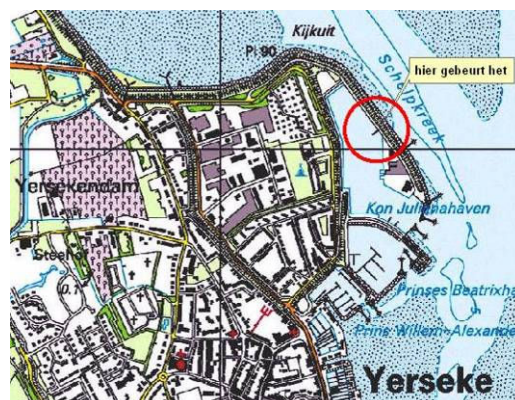
Deelnemers:

			Za 13 juni	Za 18 juli	Zo 16 aug	Zo 30 aug	Za 5 sept
1	Renaat	Burggraeve	x	x	x	-----	-----
2	Marco	Collignon	x	x	x	x	x
3	Kees	Glas	x	x	x	x	x
4	Dick	Hoeksema	x	x	-----	-----	x
5	Henk	Jobse	-----	-----	x	x	-----
6	Marcel	Jobse	x	x	x	x	x
7	Leon	Joosse	x	x	x	x	x
8	Bert	Kögeler	x	x	x	x	x
9	Rinus	Krijger	x	x	x	x	x
10	Mathilde	Matthijsse	x	x	x	x	x
11	Peter	Meerleveld	x	x	x	x	x
12	Ronald	Roes	-----	x	x	x	-----
13	Yvonne	v. Scheppingen	-----	x	x	x	-----
14	Michel	de Smit	x	-----	-----	-----	x
15	Chris	Spoor	x	x	-----	-----	x
16	Frans	Spoor	x	x	x	x	x
17	Oliver	Spoor*	x	x	x	x	x
18	To	Verhaeghe	x	-----	-----	-----	-----
19	Han	De Vlieger	x	x	x	x	-----

Gaarne bovenstaande informatie nauwgezet controleren en eventuele fouten zo spoedig mogelijk aan mij door-geven.

Als je verhinderd bent geef dat dan zo spoedig mogelijk aan mij door T (0118) 61 43 42, eventueel aan Erik Veerhoek, T(0118) 47 50 83.

Als de duiklocatie en/of afvaarttijd is veranderd, probeer ik dat in de clubkrant te plaatsen. Helaas is dat niet altijd mogelijk, je doet er dus verstandig aan om enkele dagen van tevoren naar de definitieve vertrektijd en/of duik-locatie te informeren. Bij slechte weersvooruitzichten altijd contact opnemen.

DUIKLEIDERS GEZOCHT

Voor de bootduiken die dit seizoen georganiseerd worden, worden nog duikleiders gezocht. Heb je belangstelling meld je dan aan.

Verder heeft het bestuur voor de bootduiken van de vereniging het volgende bepaald.

- Twee sters brevet verplicht
- Bijdrage voor introduc e bedraagt   7,- (zelf afdragen aan de penningmeester)
- Deze bijdrage geldt ook voor niet duikende introduc s
- Duikende introduc s hebben geen voorrang boven niet duikende introduc s
- Indien men zich niet afmeldt voor een bootduik treedt men, na overleg met de organisatie, op als duikleider bij een van de volgende bootduiken.

De offici le inschrijvingstermijn voor de bootduiken is verstreken. Opgave is nog steeds mogelijk, evt. telefonisch. De plaatsing is op volgorde van aanmelding. Er kunnen maximaal 16 personen mee. Een maand voor het vertrek kunnen introduc s worden aangemeld (wel zelf de bijdrage aan DTZ regelen (zie boven)).

Veel duikplezier!
Kees Glas

PS. Neem vooral een decompressieboei en/of gidslijn mee!!

Bootduik Kulkenol

Verslag bootduik 13 juni 2009

Zaterdagochtend, klokslag half twaalf voer de Cornelia de Oosterschelde op voor de eerste bootduik van dit seizoen van Duikteam Zeeland. Wie nu precies het laatste arriveerde is niet duidelijk, de ene smoes was nog slechter dan de andere, maar ondergetekende had reeds toegezegd dit verslag te schrijven.

We waren met zo'n 14 duikers aan boord en enkele niet-duikende medemensen die net zoals de rest, voorafgaand aan de duik, genoten van het heerlijke weer. De zon scheen, het waaide bijna niet en het water was vlak. Wat wil je nog meer?

De boot ging richting de Zeelandbrug om daar net iets ten oosten bij Kulkenol voor anker te gaan. Hier ligt een strekdam die eigenlijk met de auto niet te bereiken is en om deze reden dan ook niet veel bedoken wordt. Op een bootje met twee duikers na, hadden we het rijk voor ons alleen. We ankerden een klein uurtje voor de kentering en maakten ons klaar voor de duik.

Het is wel opvallend dat er steeds meer reels aan boord verschijnen. Een ex-lid dat meevoer en misschien nog wel bekend is bij sommige duikers (dat Moet haast well!) heeft hier in het verleden al vele verhalen over geschreven. Maar het heeft kennelijk het besef wel doen toenemen. Ook bij deze duik, waarbij je nog zo dicht op de kant zit, gebruik je domweg je reel zodat de boot je niet hoeft op te pikken als je de weg niet meer terug weet. Verder beperk je je zelf ook tot een te grote afstand van de boot. Alhoewel.....

Michel en ik doken samen, we hadden immers bijna de dezelfde configuratie meegenomen, oftewel veel lucht. We zijn al een tijdje min of meer aan het oefenen voor de wat serieuze bootduiken en dan is dit ook weer een mooie gelegenheid. Hoewel je met een 10 liter fles op deze locatie perfect kan duiken, waren we beiden van het dubbele voorzien, puur om hieraan te wennen.

Nadat we beiden in het water gesprongen waren, gingen we via de ankerlijn naar beneden. Daar kwamen we de eerste reellijn al tegen dus besloten we de onze iets dieper aan de ketting te bevestigen. Het eerste stuk zaten we tussen de 10 en 20 meter waarbij we allerlei moois voorbij zagen komen, veel

anemonen, anjelieren, kreeft en krab. Er waren ook uitzonderlijk veel naaktslakjes, zoals de boompjeslak, wittipjes en de brede ringsprietslak.

De strekdam waar we langs zwommen heeft een zeer steile wand. Deze is prachtig begroeid en zijn we dan ook al reelend hier langs gezwommen, steeds wat dieper duikend. Op den duur zaten we tegen de 30 meter diepte en konden we uitzonderlijke grote Noordzeekrabben zien die hier aan het jagen waren. Ook de kreeften zijn op deze diepte weer een maatje groter. Uiteindelijk was mijn reel bijna geheel uitgerold en hebben we nog een stukje van de reel van Michel uitgezwommen. Aangezien we tegen de deco aanzaten, zijn we omgekeerd en konden we ervaren dat het opdraaien van de reel met de stroom mee soms wat lastig kan zijn. Je gaat dan zelf wat harder dan je lijn, waardoor deze niet meer strak staat en soms om de reel slaat. Nu kan ons soort reel moeilijk in de knoop raken, maar uiteindelijk is het toch de ervaring van het reelen die bepaald of je hem vlot in kan winden.

Enfin, na 50 minuten waren we weer terug bij het anker en konden we de reel weer omhangen. We hebben nog even de begroeiing bekeken waar het anker lag en besloten toen om langzaam naar de oppervlakte terug te keren. Inclusief een veiligheidstopje en nog wat lekker zweven in het heldere water, zaten we na een totale duiktijd van 60 minuten weer op de boot.

Na de spullen opgeborgen te hebben, diverse sterke verhalen te hebben aangehoord en cake van Mathilde, chips van iemand benedendeks en een eigen appeltje te hebben genuttigd, was het toch nog wel een eind terug varen. Maar onder de omstandigheden zoals bij de heentocht, was dit zeker geen ramp. Hierbij werden we nog uitgezwaaid door enkele zeehondjes op de zandplaten die droog waren gevallen. Of zwaaide wij hen nu uit?

Lekker gedoken, veel gezien, goed geoefend. 's Avonds direct de flessen maar weer gevuld in het clubhuis en daarbij dit verslag buiten op een stoeltje in de nog steeds aanwezige hitte geschreven. Jammer dat het clubhuis geen internet heeft, anders had de redactie dit verslag werkelijk heet van de pers mogen ontvangen.

Groeten, Leon Josse

Bootduik Kulkenol 2

Omdat de andere duikers asosjaal vroeg waren en ik op een normale tijd arriveerde in Yerseke moet ik een stukje schrijven voor de Luchtbel dus hier komt het.

Afvaart vanaf Yerseke 11.30 uur, boot zat vol ik zal jullie niet vermoeien wie er allemaal megingen het was heerlijk zonnig warm weer en we voeren naar ku(r)(l)kenol havenhoofd Zierikzee. Dat is met mooi weer een lekker endje varen. De standaardgesprekken werden weer gevoerd reel enzo affijn het was gezellig, aangekomen pak aan en het water in prachtig zicht niet veel bijzonders gezien maar het was een lekker duikje. Zelfs het anker teruggevonden zonder reel. Dat vond ik wel leuk, je ziet het is mogelijk Bert, maar je moet natuurlijk wel wat ervaring hebben. Uit het water omkleden en tijdens de terugvaart genieten van al het lekkers dat de mensen uitdelen tot het zwaar op de maag ligt toch Mathilde? Affijn na aankomst in de haven nemen we met tranen in de ogen afscheid van elkaar en scheiden onze wegen tot de volgende bootduik.

Maar weet je waar ik het meest van genoten heb is dat mijn collega's op het werk die dag moesten werken en ik lekker op een boot in de zon zat te genieten. Ik weet het is geen verheven gedachte en ik werd ook gestraft met een verbrand hoofd maar ik heb wel genoten.

Chris Spoor

Dolfijnen met slagtanden

Door Saskia van Oene. Quest 28 april 2009. Gelezen door Arjo Keizer

Een dolfijn met slagtanden? Sommige spitsnuitdolfijnen hebben ze. Het was nooit duidelijk wat deze walsvisachtigen met die eigenaardige tanden doen, maar biologen hebben nu het antwoord.

Onderzoekers wisten lange tijd weinig over deze enorme zee-dieren. Ze leven diep in zee waar duikers moeilijk kunnen komen. Toch konden biologen van de Amerikaanse Oregon State University een blik op het beest werpen. Zij zagen dat alleen de tanden van de mannetjes zichtbaar waren. Maar waar dienen ze voor? Met zijn grote tanden maakt het mannetje vermoedelijk vooral indruk op de dames. Ze zijn vergelijkbaar met de staart van een pauw vooral goed om mee te pronken.

De slagtanden zijn ook om een andere reden handig. Verschillende soorten spitsnuitdolfijnen lijken qua vorm en kleur op elkaar. Vrouwtjes kunnen aan de tanden zien of een mannetje een soortgenoot is of niet. Dat is gunstig. Want hybride nakomelingen van verschillende soorten zijn minder succesvol, omdat ze meestal onvruchtbaar zijn.

Geraffineerde jacht orka's

Gelezen in Duiken Nieuwsbrief 105, door Margreet van Aalst

Ongelooflijk maar waar: sommige orka 's voor de kust van Argentinië jagen op het land!

Deze geraffineerde strandrovers eten graag jonge zeerobben. Als zo'n kleine pluizenbol iets te dicht bij de kustlijn komt, schiet de orka met grote snelheid naar voren, werpt zich op het strand en rolt met de eerste golf weer terug in zee. Hap slik, weg is de pup.

In de jaren zeventig begonnen twee orkamannetjes, Mel en Bernardo, met deze manier van jagen. Zij perfectioneerden hun

methode en leerden die ook aan hun soortgenoten.

Wetenschappers zijn nog steeds verbaasd over dit verhaal dat al bijna veertig jaar voortduurt. Hoewel Bernardo is verdwenen, jaagt Mel nog ieder voorjaar op de jonge robben.

Zeeschildpad van 72 miljoen jaar

Gelezen in: De Pers van 6 maart 2009 door Margreet van Aalst

Paleontologen hebben donderdag, 5 maart 2009, in Mexico een fossiel tentoongesteld van een zeeschildpad die 72 miljoen jaar geleden leefde. „De oudste die we tot nu toe hadden gevonden was 65 miljoen jaar oud en kwam uit de Verenigde Staten”, maakte het Nationaal Instituut voor Antropologie en Geschiedenis bekend.

Het fossiel is samen met de versteende resten van zes andere zeeschildpadden gevonden in Coahuila, een provincie gelegen in het Noordelijke gedeelte van Mexico. Die plek wordt door Mexicaanse wetenschappers ook weleens het „paleontologisch paradijs" genoemd vanwege de vele vondsten.

Volgens de onderzoekers is de zeeschildpad een voorouder van de huidige groene zeeschildpad, ook wel soepschildpad genoemd.

Vissers beschermen zeeschildpad

Gelezen op www.wnf.nl, 18 september 2008, door Margreet van Aalst

Het omwisselen van traditionele vishaken in de vorm van een 'J' door zogenoemde cirkel- of C-haken, door tonijnvissers in de Grote Oceaan vermindert de bijvangst van zeeschildpadden zonder dat het ten koste gaat van de vangst. Dat staat in een nieuw rapport van het Wereld Natuur Fonds (WNF) en de Inter-American Tropical Tuna Commission (IATTC). De bijvangst werd met 89 procent teruggebracht.

In totaal 1300 vissers uit Midden- en Latijns-Amerika, die in het oostelijk deel van de Grote Oceaan vissen op tonijn, zwaardvis, haai en goudmakreel, hebben vrijwillig aan het hakenomwisselprogramma meegewerkt. Het project begon in Ecuador, daarna volgden al snel vissers uit Mexico, Panama, Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Colombia en Peru. De vissers wisselden niet alleen de haken om, maar namen ook onafhankelijke waarnemers aan boord om instructie te krijgen over het gebruik van de nieuwe haken, het loshalen van zeeschildpadden en om het resultaat van de nieuwe haken te meten. Vanwege het succes gaan ook vissers in Nicaragua dit jaar met de nieuwe haken aan de slag.

De visserij op tonijn en zwaardvis gebeurt met lange lijnen waaraan haken zitten (long-lines). De lijnen zijn soms kilometers lang en worden door het water getrokken. Zeeschildpadden kunnen de traditionele J-haak gemakkelijk inslikken en gaan dan dood. Maar de C-haak voorkomt dat de zeeschildpad zich met zijn bek erin kan vastbijten. Daar waar dat toch gebeurt, overleefde 95 procent van de zeeschildpadden het en konden ze weer levend overboord worden gezet, zo blijkt uit het onderzoek.

"Dit programma is een mooi voorbeeld van hoe vissers en natuurbeschermers elkaar kunnen vinden", aldus Carel Drijver, hoofd programma Oceanen & Kusten van het WNF. "Maar er is nog veel te doen om deze visserij echt duurzaam te maken. Nederland is een belangrijke importeur van tonijn uit deze regio. Het omwisselprogramma is slechts een eerste stap. De volgende stap is om met de vissers te werken aan een beter beheer van de populatie, zodat niet alleen de bijvangst, maar ook de overbevissing wordt tegengegaan. Pas dan kan de visserij in aanmerking komen voor certificering door het Marine Stewardship Council (MSC) voor duurzame visserij."

Het hakenomwisselprogramma in Latijns-Amerika is zo succesvol dat het inmiddels ook door het WNF is begonnen in het westelijk deel van de Grote Oceaan, onder meer bij Bali. Hier werkt WNF samen met de Nederlandse visimporteur ANOVA.

Viswijzer 2009/2010 is uit

Uit: Nieuwsbrief Stichting de Noordzee. Gelezen door Margreet van Aalst

Meer Noordzeevissen in het groen op de nieuwe VISwijzer Voor de nieuwste VISwijzer 2009/2010 zijn de in Nederland best verkochte vissoorten opnieuw beoordeeld op duurzaamheid. Met de VISwijzer kunt je in een oogopslag zien welke vis je met een goed gevoel kunt eten en welke soorten je beter kunt

laten staan. Alle vissoorten op de VISwijzer zijn ingedeeld in een groene (prima keuze), oranje (tweede keuze) en rode (liever niet) kolom.

Makreel nu 'prima keuze'

Zo staat makreel nu in de groene kolom in plaats van in de oranje kolom. Ook kabeljauw uit de Barentszee kan met een goed gevoel worden gegeten. Een verschil met voorgaande VISwijzers is dat bij sommige vissen expliciet de vangstmethode staat aangegeven als dit een betere techniek is.

VISwijzer: nu op ieder moment te raadplegen

* De papieren VISwijzer is gevouwen zo groot als een bankpas en handig voor in de portemonnee. Je kunt deze downloaden via www.goedevis.nl of (gratis) telefonisch bestellen via de servicelijn van het Wereld Natuur Fonds, 0900 – 1962 (0,20 cent per minuut).

* Op www.goedevis.nl staat de uitgebreide VISwijzer met meer dan 200 visbeoordelingen en meer informatie per vissoort. Ook kun je voortaan via deze site een persoonlijke VISwijzer maken.

* Met je mobiel kun je de VISwijzer nu op twee manieren raadplegen: sms de vissoort naar 4422 of toets 'mobiel.goedevis.nl' via mobiel internet.

De vullerslijst

De onderstaande personen zijn graag bereid om flessen te vullen. Schroom niet om te bellen, de compressor staat er voor ons allemaal! Maak tijdig een afspraak met een van hen. Als je favoriete vuller niet te bereiken is, probeer je gewoon een ander.

Renaat.

Renaat Burggraeve
Marco Collignon
Kees Glas
Leon Joosse
Kees Jan Lastdrager
Roel van der Mast

Henk Betlem
Marian Roos
Bert Schreurs
Frans Spoor
Benny vd Steen
Erik Veerhoek
Harm Verbeek

Agenda

Zo 5 juli
Ma 6 juli en 13 juli
Za 18 juli
Zo 26 juli
Za 14 aug
Zo 16 aug
Ma 24 aug
Zo 30 aug

Hans Verkooijen Wandeling, 'Deltapark Neeltje Jans', 14.00 uur
Specialty Decoduiken; 19.00 uur bij Renaat
Bootduik Veenkant Gorishoek 'Muer'; afvaart 10.45 uur
Hans Verkooijen Wandeling, 'Deltapark Neeltje Jans', 14.00 uur
Uiterste datum opgave cursus digitale fotobewerking bij Adriënne
Bootduik O31; afvaart 10.00 uur
Deadline september-Luchtbel
Bootduik Sleepwrak Tholensche Gat; afvaart 10.00 uur.